

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۱۵ دقیقه

نام آزمون: منطق درس چهارم تستی

تاریخ آزمون:

۱ در کدام یک از گزینه‌های زیر، نوع تعریف با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

- ۱ اهریمن : شیطان ۲ طیب: پزشک ۳ سبوس: پوست گندم یا جو ۴ اسب: حیوان شیهه‌کشنده

۲ در تعریف لغوی از استفاده می‌کنند؛ مانند

- ۱ موارد مشابه - نبی از ریشهٔ نبأ به معنای پیام‌آور
 ۲ اصطلاحات مترادف - امام به معنای پیشوا و پیشرو
 ۳ ذکر نمونه - امام کسی است همچون حضرت علی (ع)
 ۴ لغات مترادف - نبی کسی است که از عالم غیب خبر می‌دهد و با فرشتهٔ وحی در ارتباط است.

۳ کدام گزینه صحیح نیست؟

- ۱ تعریف ابر به «بخار آب مبرد»، شرط واضح بودن را ندارد.
 ۲ تعریف آبری به «حیوانی که دارای آبشش می‌باشد»، شرط جامع بودن را ندارد.
 ۳ تعریف کفش به «چارق»، شرط واضح بودن را ندارد.
 ۴ تعریف آب به «مایع شفاف و بی‌رنگ»، شرط جامع بودن را ندارد.

۴ در فرآیند روشن کردن تصورات مجهول با استفاده از اندوخته‌های تصویری، علم منطق لزوماً چه وظیفه‌ای دارد؟

- ۱ تبیین قواعد تعریف ۲ تبیین اشیا ۳ تعریف اشیا ۴ توسعهٔ تصورات

۵ کدام گزینه، ترکیبی از هر سه نوع تعریف نیست؟

- ۱ در اصطلاح به کسی دانشجو می‌گویند که در سطح دانشگاه در حال تحصیل باشد که این تعریف با معنای دانشجو تناسب دارد یعنی کسی که به دنبال دانش باشد.
 ۲ معلم ممکن است رسمی یا غیررسمی باشد. البته معلم به معنای یاددهنده است و کسی را در جامعه معلم می‌گویند که مطالب درسی را به دانش‌آموزان بیاموزد.
 ۳ دانش‌آموز یعنی کسی که علم می‌آموزد. البته در جامعه کسی را دانش‌آموز می‌گویند که در یکی از مقاطع پیش از دانشگاه تحصیل کند. دانش‌آموزان ممکن است در مدارس غیردولتی یا دولتی تحصیل کنند.
 ۴ در فرهنگ های لغت، مدیر را «اداره کننده» معنا می‌کنند. اصطلاحاً کسی مدیر نام دارد که وظیفهٔ تصمیم‌گیری و رهبری یک مجموعه یا سازمان را برعهده داشته باشد. ممکن است مدیر در یک شرکت خصوصی یا دولتی یا نیمه‌دولتی فعالیت کند.

۶ کدام گزینه شکل صحیح تعاریف مقابل را نشان می‌دهد؟ «مربع / شکل چهار ضلعی» و «مسلمان / معتقدان به امامان»

۷ در هر یک از تعاریف زیر، کدام شرط از شرایط یک تعریف صحیح رعایت نشده است؟

الف) خورشید: سکهٔ طلایی آسمان

ب) زمان: امری که با ساعت که همان ابزار اندازه‌گیری زمان است، سنجیده می‌شود.

- ۱ جامع بودن - دوری بودن ۲ دوری نبودن - واضح بودن ۳ مانع بودن - واضح بودن ۴ واضح بودن - دوری نبودن

۸ به ترتیب اشکال هریک از تعاریف زیر در کدام گزینه درست بیان شده است؟

«مستطیل: شکلی محدود به چهار ضلع»، «سنگین: ثقیل»، «استخدام نیمه‌وقت: نوعی استخدام که شخص به صورت نیمه‌وقت در محل کار حضور می‌یابد.»

- ۱ جامع نیست - دوری است - جامع نیست
 ۲ مانع نیست - واضح نیست - دوری است
 ۳ جامع نیست - واضح نیست - دوری است
 ۴ مانع نیست - واضح است - دوری است

۹ هریک از تعاریف زیر، به ترتیب کدام یک از شرایط تعریف صحیح را ندارند؟

«فلز: عنصری جامد که هادی الکتریسیته است»، «هلال ماه: گوشواره‌آسمان»

- ۱ واضح بودن - مانع بودن
 ۲ جامع بودن - دوری بودن
 ۳ جامع بودن - واضح بودن
 ۴ مانع بودن - دوری بودن

۱۰ به ترتیب کدام گزینه انواع تعاریف زیر است؟

«جوهه: فلزی است که در دمای طبیعی مایع است - خودنویس: وسیله‌ای شبیه خودکار که هرگاه مخزن جوهر آن خالی شد، می‌توان دوباره آن را پر کرد.»

- ۱ تعریف به مثال - تعریف به مثال
 ۲ تعریف تحلیلی - تعریف به مثال
 ۳ تعریف به مثال - تعریف تحلیلی
 ۴ تعریف تحلیلی - تعریف لغوی

۱۱ کدام تعریف دوری نیست؟

- ۱ زمین، سیاره‌ای که به دور خورشید می‌گردد.
 ۲ ضیغم یعنی هژبر و هژبر یعنی ضیغم
 ۳ حادث، آنچه قدیم است و قدیم، آنچه حادث نیست.
 ۴ خاخام یعنی جبر و جبر یعنی خاخام

۱۲ اگر با مراجعه به لغت‌نامه و با فهمیدن معنای لغوی «قدح» شناخت آن باز برایمان مجهول باشد، کدام گزینه می‌تواند کمک‌رسان ما باشد؟

- ۱ بیان اصطلاحات مترادف و آشنا که تعریف به مثال است.
 ۲ ذکر نمونه‌ها یا تصاویری از مصادیق واژه که تعریف به مثال است.
 ۳ بیان سلسله‌ای از اوصاف و ویژگی‌ها که تعریف لغوی است.
 ۴ دسته‌بندی ویژگی‌های یک مفهوم به ویژگی‌های مشترک با سایر مفاهیم که تعریف لغوی است.

۱۳ مفهوم «انسانیت» مفهومی کاملاً قابل تعریف است.

- ۱ است و با کمک منطق و تمرین تعریف می‌شود.
 ۲ است و با کمک شرح لفظ امکان‌پذیر است.
 ۳ است اما به صورت تدریجی می‌توان به تعریف آن پرداخت.
 ۴ نیست اما تعریف نسبتاً جامع آن تدریجاً ممکن است.

۱۴ اقسام تعاریف زیر به ترتیب در کدام گزینه به درستی آمده است؟

(الف) مثلث: شکلی که مجموع زوایای آن ۱۸۰ درجه است و دارای اضلاع برابر است.

(ب) کتاب مقدس: کتابی که مقدس است.

(ج) بز: تیس.

(د) دریا: محل تجمع آب.

- ۱ (الف) مانع نیست (ب) دوری است (ج) واضح نیست (د) جامع نیست
 ۲ (الف) دوری است (ب) مانع نیست (ج) جامع نیست (د) واضح نیست
 ۳ (الف) جامع نیست (ب) دوری است (ج) واضح نیست (د) مانع نیست
 ۴ (الف) مانع نیست (ب) واضح نیست (ج) جامع نیست (د) دوری است

۱۵ در اکثر موارد برای معرفی بهتر یک مفهوم از کمک می‌گیریم و در تعریف «نشخوارکننده به حیوان حساسی که علف‌خوار است؛ مانند

اسب، گاو و غیره» به ترتیب از چه تعاریفی استفاده شده است؟

- ۱ شناساندن مفاهیم مجهول برای شنونده - لغوی - از طریق ذکر مصادیق
 ۲ ارائه مجموعه‌ای از چند نوع مختلف از تعریف - از طریق ذکر مصادیق - لغوی
 ۳ شناساندن مفاهیم معلوم برای شنونده - مفهومی - از طریق ذکر مصادیق
 ۴ ارائه مجموعه‌ای از چند نوع مختلف از تعریف - مفهومی - از طریق ذکر مصادیق

۱۶ کدام عبارت، درباره تعریف مفهومی مناسب‌تر است؟

- ۱ بیان ویژگی مشترک مفهوم با سایر مفاهیم غیرمشابه
 ۲ بیان وجه افتراق مفهوم با سایر مفاهیم
 ۳ تحلیل یک مفهوم با استفاده از کلمات مترادف
 ۴ بیان امر عام و امر خاص یک مفهوم

۱۷ در تعریف یک مفهوم مجهول، ملاک ابهام یا وضوح مفاهیم و کلماتی که به عنوان معرف (تعریف‌گر) به کار می‌روند، چیست؟

- ۱ آشنایی مخاطب با کلمات
 ۲ فهم‌گوینده از کلمات
 ۳ پیچیدگی مفهوم مجهول
 ۴ مرتبط بودن با مفهوم مجهول

۱۸ اگر تعریف، رابطه میان مجهول و تعریف رابطه است.

- ① نه جامع باشد نه مانع - عموم و خصوص مطلق
 ② مانع باشد اما جامع نباشد - عموم و خصوص من وجه
 ③ هم جامع باشد و هم مانع - عموم و خصوص من وجه
 ④ جامع باشد اما مانع نباشد - عموم و خصوص مطلق

۱۹ تعریف (سنتور = ساز ایرانی اصیل) از نظر ایراد تعریف، همانند کدام یک از گزینه‌های زیر است؟

- ① انسان = موجودی که معلم است.
 ② مرگ = لحظه‌ای که جان آدمی به سختی می‌افتد.
 ③ تخته وایت‌برد = چیزی که بر روی آن می‌نویسند.
 ④ کمد = وسیله‌ای چوبی که در آن لباس می‌گذارند.

۲۰ کدام تعریف نمی‌تواند جامع باشد؟

- ① مصادیق بی‌ارتباط را در برمی‌گیرد.
 ② تنها بخشی از مفهوم را پوشش دهد.
 ③ مصادیق متعددی داشته باشد.
 ④ افراد مفهوم اعم از دامنه شمول تعریف باشد.

پاسخنامه تشریحی

- ۱) اسب تعریف مفهومی شده است، زیرا نخست به مشابهتش با سایر اشیاء (حیوان بودن) اشاره شده است، سپس وجه تفاوت آن (شبهه کشندگی) بیان شده است. توضیح نکات درسی:
- تفاوت تعریف لغوی و مفهومی در این است که عبارت تعریف کننده در تعریف لغوی، لفظ تعریف شونده را تعریف می کند؛ اما در تعریف مفهومی به لفظ تعریف شونده توجه نمی شود، بلکه مفهوم آن تعریف می شود.
- تشریح گزینه های دیگر:
- گزینه ۱: «اهریمن به کمک کلمه قرآنی «شیطان» که کلمه ای آشنا تر است، تعریف لغوی شده است.
- گزینه ۲: «تعریف لغوی کلمه عربی «طییب» به وسیله کلمه پزشکی صورت گرفته است.
- گزینه ۳: «سبوس تعریف لغوی شده است. زیرا برای بیان معنای آن از کلمات آشنای پوست گندم و جو استفاده شده است.
- ۲) در تعریف لغوی، معنای لغوی یک مفهوم یا نحوه شکل گیری لغوی یک مفهوم بیان می شود. در آن از لغات و اصطلاحات مترادف و آشنا برای شنونده استفاده می شود؛ مانند تعریف «امام به پیشوا و پیشرو».
- ۳) تعریف آب به مایع شفاف و بی رنگ، جامع است؛ اما شرط مانع بودن را ندارد. زیرا به غیر از آب، مایعات دیگری نیز با این شرایط موجود هستند.
- ۴) آنچه علم منطق در بخش تعریف بر عهده دارد، تبیین همان پنج قاعده تعریف است. تعریف و تبیین اشیاء و یا توسعه تصورات، هرگز بر عهده ی خود منطق نیست.
- ۵) «دانشجو یعنی کسی که به دنبال دانش باشد»؛ این بخش تعریف لغوی است؛ «در اصطلاح به کسی گویند که در سطح دانشگاه در حال تحصیل باشد»؛ این بخش تعریف مفهومی است. در این گزینه، تعریف از طریق ذکر مصادیق نیامده است.
- تشریح گزینه های دیگر:
- گزینه ۲: «معلم ممکن است رسمی یا غیررسمی باشد»؛ تعریف از طریق ذکر مصادیق؛ (البته معلم به معنای یاددهنده است)؛ تعریف لغوی؛ (کسی را در جامعه معلم می گویند که مطالب درسی را به دانش آموزان بیاموزد)؛ تعریف مفهومی.
- گزینه ۳: «دانش آموز یعنی کسی که علم می آموزد»؛ تعریف لغوی؛ (البته در جامعه کسی را دانش آموز می گویند که در یکی از مقاطع پیش از دانشگاه تحصیل کند)؛ تعریف مفهومی؛ (دانش آموزان ممکن است در مدارس غیردولتی یا دولتی تحصیل کنند)؛ تعریف از طریق ذکر مصادیق
- گزینه ۴: «(در فرهنگ های لغت مدیر را «اداره کننده، معنا می کنند)؛ تعریف لغوی؛ (اصطلاحاً کسی مدیر نام دارد که وظیفه تصمیم گیری و رهبری یک مجموعه یا سازمان را برعهده داشته باشد)؛ تعریف مفهومی؛ (ممکن است مدیر در یک شرکت خصوصی یا دولتی یا نیمه دولتی فعالیت کند)؛ تعریف از طریق ذکر مصادیق.
- ۶) تعریف مربع به شکل چهارضلعی تعریفی جامع و نه مانع است که رابطه مُعَرَّف با مُعَرِّف عموم و خصوص مطلق است و همچنین تعریف مسلمان به معتقدان به امامان نیز مانع و نه جامع است که در این تعریف نیز رابطه مُعَرَّف و مُعَرِّف از نوع عموم و خصوص مطلق است.
- ۷) الف) واضح نیست؛ زیرا در تعریف از استعاره استفاده شده است.
- ب) تعریف دوری است؛ زیرا زمان را با ساعت و ساعت را با زمان (ابزار اندازه گیری زمان) تعریف کرده است.
- ۸) به ترتیب: ۱ ۲ ۳ ۴
- تعریف «مستطیل به شکل محدود به چهار ضلع، شامل مربع نیز می شود، پس تعریفی مانع نیست.
- در تعریف «سنگین به ثقیل، از واژه های استفاده کرده ایم که درک آن برای شنونده دشوار است، پس تعریف واضح نیست.
- تعریف استخدام نیمه وقت با استفاده از مفاهیم «استخدام» و «نیمه وقت»؛ تعریفی دوری است، زیرا یک چیزی را با استفاده از خودش تعریف کرده ایم.
- ۹) از شرایط صحیح تعریف این است که واژه ها برای شنونده واضح و قابل فهم باشد. تعریف فلز به عنصری جامد که هادی الکتریسیته است تعریفی جامع نیست.
- تعریف هلال ماه به گوشواره آسمان واضح نیست.
- ۱۰) جیوه : فلزی است که در دمای طبیعی مایع است (مفهوم عام) ۱ ۲ ۳ ۴
- تعریف جیوه، تعریف «تحلیلی» (مفهومی) از نوع تعریف به مفاهیم عام و خاص می باشد.
- تعریف خودنویس «تعریف به مثال، (از طریق ذکر مصادیق) است؛ چون خودنویس را به خودکار تشبیه کرده و از این طریق به تعریف آن پرداخته است.
- ۱۱) گزینه های ۲، ۳ و ۴، دوری هستند، یعنی پاسخ با جواب و جواب با پاسخ دور گشته است.
- ۱۲) اگر کسی پس از خواندن معنای لغوی یک مفهوم باز هم از شما بخواهد که آن مفهوم را بهتر به وی معرفی کنید، راه دیگر این است که عکس آن را یا مصداق واقعی آن را به فرد نشان دهید که به این نوع تعریف، «تعریف به مثال» می گویند.
- ۱۳) تعریف مفهومی مانند انسانیت به دلیل مشکل بودن آن کاملاً امکان پذیر نیست؛ اما با تسلط بر قواعد و تمرین و تجربه در به کارگیری آن ها سبب می شود که انسان بتواند به تدریج به تعریف نسبتاً جامعی برای این مفهوم برسد.
- ۱۴) الف) این تعریف از مثلث، تنها شامل مثلث متساوی الاضلاع می شود و انواع دیگر مثل را دربر نمی گیرد؛ پس تعریفی جامع نیست.
- ب) این تعریف دوری است؛ یعنی از الفاظ کتاب و مقدس برای تعریف کتاب مقدس استفاده شده است.
- ج) تیس، لفظ عربی است که واضح نیست.
- د) این تعریف مانع نیست و شامل مفاهیمی چون دریاچه و اقیانوس نیز می شود.

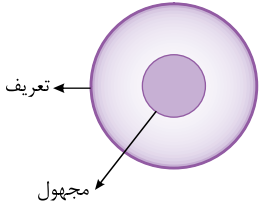
۱۵) از آنجا که هدف از تعریف کردن، شناساندن، مفاهیم و تصوره‌های مجهول برای شنونده است، در بیش‌تر موارد ارائه مجموعه‌ای از چند نوع مختلف از تعریف، به معرفی بهتر آن مفهوم کمک می‌کند.

مانند: تعریف نشخوارکننده به حیوان حساسی که علف‌خوار است (تعریف مفهومی)، مانند، اسب، گاو ... (تعریف از طریق مصادیق)

۱۶) در تعریف مفهومی بیان ویژگی‌های یک مفهوم به ویژگی مشترک با سایر مفاهیم می‌پردازیم.

۱۷) در هنگام تعریف کردن، از مفاهیم و کلماتی استفاده می‌شود که برای مخاطب (ولو مخاطب خودمان باشیم) روشن باشد. به هیچ‌وجه نمی‌توانیم کلماتی را به کار بریم که از آن‌چه قصد تعریفش را داریم، مبهم‌تر باشد.

۱۸) اگر تعریف جامع باشد اما مانع نباشد، دایره تعریف بزرگ‌تر از دایره مجهول می‌شود و رابطه میان آنها عموم و خصوص مطلق است.

رد گزینه ۱: عموم و خصوص من وجه است.

رد گزینه ۲: عموم و خصوص مطلق است.

رد گزینه ۳: رابطه تساوی برقرار است.

۱۹) تعریف (سنتور به ساز ایرانی اصیل) جامع است اما مانع نیست و شامل سازهایی همانند تمبک و کمانچه و ... می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱- مانع است اما جامع نیست و شامل انسان‌هایی که معلم نیستند، نمی‌شود.

۲- نه جامع است نه مانع (در لحظاتی جز مرگ نیز، انسان به سختی می‌افتد، پس مانع نیست و برخی از مرگ‌ها هم، بدون سختی هستند. پس جامع نیست).

۳- جامع است اما مانع نیست و شامل کاغذ و دفتر و تخته گچی و ... می‌شود.

۴- نه جامع است نه مانع (برخی کمدها، چوبی نیستند پس جامع نیست و برخی چیزهایی که در آن لباس می‌گذارند، کمد نیستند پس مانع نیست).

۲۰) این که افراد مفهوم اعم از (بیشتر از) دامنه شمول تعریف باشد، یعنی تعریف همه افراد یا مصادیق مفهوم را پوشش نمی‌دهد که یعنی جامع نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: چنین تعریفی مانع نیست اما ممکن است جامع باشد.

گزینه ۲: برای مثال تعریف «انسان: حیوان» تنها بخشی از مفهوم انسان را در بر گرفته اما همه مصادیق آن را پوشش می‌دهد و جامع بودن مربوط به پوشش دادن همه مصادیق است، نه همه مفهوم.

گزینه ۳: تعریف جامع همه مصادیق را پوشش می‌دهد و تعدد مصادیق آن مفهوم تغییری ایجاد نمی‌کند.

پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴

۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴

۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴

۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴